

ПРАКТИЧНАТА НАСТАВА ВО ЗДРАВСТВЕНАТА СТРУКА

Селма Чечи¹

¹ студент на специјалистички студии за стекнување на наставнички компетенции, Факултет за образовни науки, Универзитет „Гоце Делев“ Штип
s.3lma@hotmail.com

Апстракт: Трудот третира неколку клучни прашања за практичната настава кои се однесуваат на значењето, суштината и предностите на практичната настава, со посебен акцент на практичната настава во здравствената струка. Практичната настава, како значаен сегмент од постојните наставни планови и програми за средно стручно образование, им помага на учениците да се стекнат со знаења и вештини за вработување, развивање на психомоторните способности и вештини, тимска работа, комуникациски вештини, потребни за нивно постепено вклучување во процесот на работа. Практичната настава е клучот за висок степен на професионална оспособеност при изведување на работните задачи особено во медицинската струка.

Клучни зборови: практична настава, медицинска струка, ученици, вештини, обука, стручност, оспособеност.

PRACTICAL TEACHING IN THE HEALTH PROFESSION

Selma Chechi¹

¹Student of Specialist Studies for Acquisition of Teaching Competencies, Faculty of Educational Sciences, University "Goce Delcev" Štip
s.3lma@hotmail.com

Abstract: This paper addresses several key questions about practical teaching concerning the meaning, essence, and benefits of practical teaching, with special emphasis on practical teaching in the health profession. Practical teaching, as a significant segment of existing curricula and programs of secondary vocational education, helps students acquire knowledge and skills for employability, development of psychomotor abilities and skills, teamwork, communication skills, necessary for their gradual involvement in the work process. Practical training is the key to a high degree of professional competence in the performance of work tasks, especially in the medical profession.

Keywords: practical teaching, medical profession, students, skills, training, expertise, competence.

Вовед

Образованието и наставата воопшто имаат суштинско значење во подготовката на младата личност за живот и работа во заедницата. А кога станува збор за медицината и здравствената струка веднаш доаѓа на ум одговорноста за човечкиот живот како и големиот број на ризици и непредвидливи ситуации. Поради тоа повеќе од потребно е целосно посветување на продуктивно, ефикасно и ефективно планирање и реализирање на часовите за практична настава.

Имено, изведувањето на практичната настава е еден од најважните сегменти во процесот на образование и оспособувањето на младата личност заради успешно вклучување во животот и работата во заедницата како и нејзин придонес во идниот развој и унапредување на целокупната заедница. Во исто време, доста познат е општиот тренд во земјите од Југоисточна Европа да се зголемат можностите за изведување практична настава, а тоа подразбира да се започне со практична настава на учениците уште на почетокот на средното образование, да се поврзат образовните институции со останатите соодветни институции во заедницата се со цел преку практичната настава учениците да го дополнат нивното теоретско знаење, да развијат способности до степен на вештина низ работа а со тоа го развиваат искуството и учат. И нашата држава не е исклучок од таквите трендови.

Суштина, значење и придобивки од практичната настава

Добро познат е фактот дека практична обука односно практичната настава за учениците од средното образование е задолжителен дел од процесот на образованието на младите во стручните училишта. Практично образование е едно од подрачјата застапени во наставните планови во техничкото образование. Тоа претставува вид организирана форма на стекнување стручни и трансферзални знаења, вештини и компетенции за вршење работа и работни задачи во рамките на еден работен процес. Тоа се реализира преку: учењето преку работа кај работодавач, феријалната практика и практичната настава. Практичната настава се определува како форма на практично образование која им овозможува на учениците да стекнат знаења, вештини и навики кои се потребни за вршење на работата во рамки на квалификацијата и оспособување за брзо вклучување во процесите на конкретна технологија на работа.

Имено, практичната настава се реализира во училишни објекти (работилници, лаборатории, економии, училишни компании и сл.) и во реални работни процеси кај работодавач.⁴⁵ Практичната настава е задолжителен елемент од наставните планови за средно стручно образование првенствено поради придобивките не само за ученикот туку и за училиштето како и за локалната и општествената средина. Во таа смисла придобивките за ученикот се многубројни како: инвестиција во сопствената иднина; стекнување искуство на работно место во реални услови; поврзување на теоретските знаења со практичните вештини потребни за работа; проширена можност за избор на занимања и согледување можности за професионален и кариерен развој; скратување на времето за адаптација при вработување; учење од искусни стопанственици – мајстори и сл.; подобрување на менталните вештини: самодоверба, сигурност, дисциплина, самоиницијативност, креативност, лојалност, претприемнички вештини и сл., можност за финансиска награда; запознавање со организациска култура и сл. Придобивките за училиштето се однесуваат на: подигање на квалитетот на практичната обука; подобрена соработка со компаниите; релевантни информации за случувањата на пазарот на трудот и следењето на промените; подобра подготвеност на учениците како идни работници и добивање работна сила која ќе биде побрзо адаптибилна за работа; промовирање на училиштето во локалната средина и пошироко; зголемување на атрактивноста на училиштето и др. А придобивките за локалната и општествената заедница се однесуваат на: зголемена стручна оспособеност на идната работна сила; зголемена вработливост на идната работна сила; зајакнат локален економски развој; зголемена свест за почитување и примена на прописите за безбедност и заштита при работа, противпожарна заштита, НАССР, МКС или други стандарди од страна на идната работна сила; развиена еколошка свест и позитивен однос во животот на населението; зголемен квалитет на стручното образование и други.

Општата цел на практичната настава е насочување и осамостојување на учениците за активно учество во воспитно-образовниот процес и поттикнување на развојот на способностите кои бараат поврзување на теоретските знаења со практиката. Практичната настава има суштинска улога во образовниот процес, бидејќи овозможува учениците да применат теоретското знаење во реални ситуации. Оваа форма на настава помага во развивањето на вештини, критичко размислување и способноста за решавање на проблеми. Практичната настава исто така поттикнува соработка и комуникација меѓу учениците, што е важно за нивниот личен и професионален развој. Како што се зголемува потребата за практично знаење на работното место, важноста на практичната настава продолжува да расте. Ова ја определува суштината на практичната настава.

Значењето на практичната настава во процесот на работеоспособување на младата личност е определена од нејзините предности и придобивки. Како предности на практичната настава се издвојуваат:

- примена на теоријата и теоретските знаења: учениците можат да применат теоретското знаење во практични ситуации, што помага во подобрување на разбирањето;
- развој на вештини: практичната настава го развива сетот на вештини потребни за конкретни професии, што е од суштинско значење за идната кариера;
- критичко размислување: учениците учат да анализираат ситуации и да донесуваат одлуки во реален контекст;
- социјални вештини: работа во групи и соработка со други ученици развиваат комуникациски и социјални вештини;
- зголемена мотивација: практичните активности често се позабавни и поинтересни, што може да ја зголеми мотивацијата за учење;
- подготовка за работното место: учениците добиваат искуство кое ги подготвува за реалните предизвици на работното место.

Практичната настава се однесува на образовен процес во кој учениците активно учествуваат во реални или симулирани активности, наместо да учат само теоретски. Оваа форма на настава им овозможува на учениците да стекнат конкретни вештини и знаења преку непосредно искуство. Значењето на практичната настава вклучува:

- примена на теоријата: учениците можат да видат како теоретските концепти функционираат во реалниот свет.
- развој на вештини: практичната настава помага во развојот на специфични вештини кои се потребни во определени професии.
- подобрување на разбирањето: учениците често подобро ја разбираат материјата кога ја применуваат во пракса.
- подготовка за идната кариера: оваа форма на настава ги подготвува учениците за работното место, давајќи им искуство во реални услови.

---

⁴⁵Концепција за модернизација на техничкото образование, МОН, Скопје, 2016 г.,

- зголемена мотивација: активното учество во учењето може да ја зголеми заинтересираноста и мотивацијата на учениците.

Од тука планирањето на практичната настава е еден од најзначајните услови за ефикасноста на наставата воопшто, но и на практичната настава. Планирањето е комплексна дејност, која се извршува пред спроведувањето на наставата, но е нејзин составен дел како замисла и основа за изведба. Планирањето и подготовката претпоставуваат постоење на Наставна програма и претставува нејзина разработка во смисла на нејзина непосредна реализација и тек. Планирањето, всушност, е деталзирање на содржините, методите, формите, постапките и средствата на наставата, со задача наставните задачи успешно да бидат реализирани асо тоа постигнување на дефинираните наставни цели.

Практичната настава има многу предности, кои можат да влијаат позитивно на образовниот процес и развојот на учениците. Еве некои од главните предности:

- Активно учење: учениците учат преку активности, што им помага да запаметат и разберат подобро.
- Социјални вештини: учениците често работат во групи, што им помага да развијат социјални вештини и тимска работа.
- Континуирани и индивидуализирани повратни информации: учениците добиваат непосредни повратни информации за своето работење, што им помага да се подобрат.

Овие предности го определуваат значењето и важноста на практичната настава како круцијален дел од образовниот систем, кој го поттикнува целосниот развој на учениците.

Практичната настава во системот на средно стручно образование е основа за реализација на концептот за практично дуално образование и се реализира низ неколку форми како: практична настава, учење преку работа и учење преку работа кај работодавач. УПР-учење преку работа / за 4годишно средно стручно образование со 4 часа неделно и 144 часа годишно од втора година како задолжителен модул во институции соодветни за профилот⁴⁶ и учење преку работа кај работодавач⁴⁷ како и практична настава за здравствена струка за сите профили во сите четири години од средното образование. Целите на наставната програма за практична настава се компатибилни со соодветниот профил па се однесуваат на развивање на вештини за работа на струката како и безбедност и здравје при работа и стекнување знаења за организацијата на работата во институцијата.

Практичната настава во здравствената струка кај нас е многу важен дел од образовниот процес за учениците. Исто така, таа вклучува работа во болници, клиници и други здравствени установи каде учениците можат да развиваат способности и да учат преку работа. Таму учениците учат да ги применуваат теоретските знаења во реални ситуации, како што се пациентска нега, дијагностика и третман. Оваа настава е клучна за развој на вештини, како што се комуникација на работа, работа во тим и решавање на проблеми. Практичната настава е од суштинско значење за идните медицински лица, таа носи големи и непроценливи придобивки за целиот професионален живот на медицинските лица. Практичната настава во медицинско училиште е клучен дел од образовниот процес за идните медицински професионалци. Таа вклучува различни активности, како што се стажирање во болници, клиници и други здравствени установи. Учениците имаат можност да работат со пациенти, да учат од искусни ментори и да применуваат теоретското знаење во практични ситуации. Вообичаено е практичната настава да се организира во различни модули, кои можат да вклучуваат области како што се медицина, хирургија, педијатрија, и многу други. Учениците учат како да извршуваат основни медицински процедури, да комуницираат со пациенти и да работат во тим со други здравствени работници. Важно е да се подготви за практичната настава, да биде проактивен во учењето и да поставува прашања на менторите.

Заклучок

Стручно образование кое кај нас се организира и реализира во средни стручни училишта и може да биде тригодишно и четиригодишно траење и специјалистичко образование. Во стручното оспособување до двегодишно траење се вклучуваат и лица без завршено основно образование, но непосредно со стручно оспособување се завршува и пропишаната програма за основно образование. Сите поими, цели, задачи, обврски, права поврзани со средното стручно образование се определени со закон каде се дефинирани и нивоата на стручни квалификации. Во тој процес на стручно оспособување, значајна улога има практичната настава која пак се организира и реализира низ различни форми како: ако посебен наставен предмет или како практични вежби по одделни стручни предмети паралелно со стручно-теоретската настава и има за цел практично да ги оспособи учениците за извршување определени работи

⁴⁶ Наставна програма за Учење преку работа од 2022 година, достапна на <https://csoo.edu.mk/pocetna/struki/zdravstvo-socijalna-zastita/> на 25.08.2024

⁴⁷ Наставна програма за Учење преку работа кај работодавач од 2021 година, достапна на <https://csoo.edu.mk/pocetna/struki/zdravstvo-socijalna-zastita/>, 25.08.2024

и работни задачи. Концептот на дуално образование кој егзистира во овој момент кај нас ја преферира практичната работа, како еден од најважните елементи во стручното образование и се однесува на поврзувањето на теоријата со праксата при што вештините со кои учениците се здобиваат во тек на ваквото учење се нешто што дава цврста основа за градење на личноста која може веднаш по завршувањето на средното образование да најде вработување со дипломата што ја стекнува. Во исто време се продуцираат кадри какви што се потребни на пазарот на труд така што постои взаемна корист, како од страна на ученикот, така и од страна на бизнис-секторот, а без пракса учењето не би било толку интересно и возбудливо.

Користена литература

- Закон за стручно образование и обука консолидиран текст - Закон за стручно образование и обука („Сл.в. на РМакедонија“ бр. 71/2006, 117/2008, 148/2009, 17/2011, 24/2013, 137/2013, 41/2014, 145/2015, 55/2016 и 64/2018 и „Службен весник на РСМакедонија“ бр. 275/2019);
- Концепција за модернизација на техничкото образование, донесена со Решение на министерот за образование и наука број 24- 730/1 од 02.12.2016 година;
- МОН (2008). Наставна програма – практична настава; здравствена струка достапно на <https://csoo.edu.mk/images/stories/programi2010/Zdravstvena%20struka/IV%20GODINA/MEDICINSKA%20SESTRA/PRAKTICNA%20NASTAVA.pdf>
- Наставна програма за Учење преку работа од 2022 година, достапна на <https://csoo.edu.mk/pocetna/struki/zdravstvo-socijalna-zastita/> на 25.08.2024
- Наставна програма за Учење преку работа кај работодавач од 2021 година, достапна на <https://csoo.edu.mk/pocetna/struki/zdravstvo-socijalna-zastita/>, 25.08.2024